

İLK
HEYECANLAR
2

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillahi Rabb'il âlemin. Vessalatu vesselamu alâ Resûlina Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Bir önceki derste Muhammed bin İdris eş-Şafi'nin Medine'ye gidip bir haftada Muvatta'yı ezberleyip "beni dinleyebilirsiniz" dediği kitap bu. Tabi ki bir gerçeği bilmemiz lazım; böyle modern kâğıtta basılmış değil. Kim bilir hangi deriden, kiremit parçalarından yazılı buldu, okudu. Bu, Ümmeti Muhammed'in hangi emeklerle Peygamber'ine ait hadis-i şerifleri kıyamete kadar taşıdığını gösteren vesikalardan bir vesikadır, Allah onlardan razı olsun. Şu gördüğümüz el-Muvatta isimli kitaptır. Bu kitabın bu baskısı da bunu özellikle bunun için getirdim. "المَوْطَأُ لِإِمَامِ دَارِ الْهَجْرَةِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ" Malik bin Enes'in Muvatta isimli kitabı. Doksan üçte doğmuş, yüz yetmiş dokuzda vefat etmiş. Ama bu kitap "رَوَايَةَ أَبِي مُصْعَبٍ الزُّهْرِيِّ الْمَدَنِيِّ" ye aitmiş. Ebu Mus'ab ez Zührî isimli talebesi; o da yüz elli yılında doğmuş, iki yüz kırk iki yılında vefat etmiş. Yüz elli yılında doğduğuna göre bu, İmam Malik de yüz yetmiş dokuzda vefat ettiğine göre, en iyi ihtimalle yirmi sekiz yaşlarındayken İmam Malik'ten bunu okumuştur.

İmam Malik son senelerinde ders okutamayacak kadar rahatsızdı. Yani on beş-yirmi yaşlarında yaklaşık olarak bu kitabı ezberleyip icazet almış. İmam Malik'ten bunu okuduğuna göre, İmam Malik ona "tamam sen bu hadisleri biliyorsun" diye icazet vermiş. O da İmam Malik'in Muvatta'sını anlatma, başkasına okutma yetkisi almış.

Kitapta arkadaşlar, bildiğimiz hadis-i şerifler var. Kimi beş satır, kimi on satır, kimi bir satır ve bin yedi yüz küsur hadis-i şerif burada var. Mesela; "أَخْبَرَنَا أَبُو مُصْعَبٍ" Ebu Mus'ab bu kitabı İmam Malik'ten bu kitabı dinleyen şahıs "قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ" "Malik bize hadis olarak dedi ki" "أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ صَعِدَ ابْنَ" "إِذَا لَمْ يَجِدِ الرَّجُلُ مَا يُنْفِقُ عَلَىٰ إِمْرَأَتِهِ فَرَّقَ بَيْنَهُمَا" "Eğer erkek evine harcama yapacak bir mal bulamıyorsa mahkeme onları ayırabilir." "قَالَ مَالِكٌ" Bunun üzerine Malik de demiş ki: -Ebu Mus'ab'dan duyuyoruz bunu şimdi- "وَعَلَىٰ ذَلِكَ" "Bu şekilde" "أَدْرَكْتُ هَذَا الْعِلْمَ" "Benim yaşadığım yerde -neresi yaşadığı yer Medine- Medine' de de ilim adamları böyle derdi" "بَلَدِنَا" "Ben de böyle düşünüyorum. Erkek nikâhtan sonra becerip hanımını geçindiremiyor, evin kirasını veremiyor boşanırlar." dermiş Said İbni Müseyyeb'den fetva naklediyor.

Bir İmam Malik'in Muvatta'sından bir hadis okuduk, seçme bir tane çıktı karşımıza. Bunların hepsini toplamış Muhammed bin İdris sekiz yaşındayken, İmam Malik'in önünde bir haftada okumuş. Neden, bu himmet nereden kaynaklanıyor? Bu kitabı ezberlemiş olmayı o, İmam Malik'in icazet silsilesine takılma, "Malik'in talebesiyim" demenin tek alternatifi olarak görmüş. "Malik bin Enes'in talebesiyim" demek en büyük paye. Herhangi bir fakülteyi kazanmaya benzemiyor. Bu sebeple peşine düşmüş. Allah onlardan razı olsun.

Her hâlükarda inşallah şefaathlerine nail oluruz umuduyla bu hatırayı zikretmiş olduk. El-Muvatta aynı zamanda İmam Muhammed'in de rivayetiyle vardır. İmam Muhammed kimdir? Ebu Hanife rahmetullahi aleyhin talebesi rahmetullahi aleyhima. O da İmam Malik'in talebesidir. Ebu Hanife'nin talebesidir, İmam Malik'in de Muvatta'dan talebesidir. Gelmiş İmam Malik'ten Muvatta'yı o da okumuş. İmam Malik'in icazetini almış, bugünkü piyasada mevcut Muvattalardan birisi de İmam Muhammed'in rivayet ettiği Muvatta'dır. Onun için Muvattalar arasında bazen sıralama farkları bulunur. Hadis birinde beşinci, birinde altıncıdır, birinde üçüncüdür. Bundan kaynaklanıyor. Biri hocasından önce onu okmuş, biri sonra okumuş.

Elhamdülillah. Ümmet'imiz Peygamber'inin bir cümlesini bile kaybetmemiş bir Ümmet'tir, elhamdülillah. Bununla iftihar ediyoruz. Bu iftiharımıza sebep olan başta ashabi kiram olmak üzere de

bütün muhaddisleri minnetle ve hürmetle yâd ediyoruz. İnşallah bize de onların bu muhteşem yükselişlerinin peşinden gitmek takatimiz kadar, becerebildiğimiz kadar bize de bu halkalara takılmak nasip olur inşallah.

Şimdi bu bir önceki derste zikrettiğimiz beş şey gerçekleşti: Hadisi dinlediler, okudular, kaynaklandırıldılar, ezberlediler, derinliklerine indiler hadisin, fıkıh ürettiler hadisten ve hadisle amel ettiler dediğimiz zaman; sahabiler, onlardan sonra gelen tabiin, onlardan sonra gelenler bu işleri yaparken kardeşler, hepimiz takdir ediyoruz ki on iki, on üç asır önceki hayatta bugünkü bu kâğıtlar, kitaplar, dosyalar, mikrofonlar böyle şeyler yoktu. Yok kelimesi ne gösterebiliyorsa o zaman o vardı. Yok kelimesinin delalet ettiği ya da bize anlam olarak yüklediği ne varsa o zaman o vardı. Fakirlik, sıkıntı, meşakkat, savaşlar bir yanda yol güvenliği yok yani sabah ışıklarla akşam aydınlıkta gidip gelemiyorsun. Akşam ezanı okundu mu her yer karanlık oluyor. Zenginlerin evinde zeytinyağından üretilmiş bir kandil olacak da o on dakika yanacak da vs. Mesela; İmam Buhari'nin kendisinin zikrettiği hatıralarına dair: “Bir gece de şu kadar defa kalkıp kandilimi yakıp hadis yazdığımı, tekrar yattığımı hatırlıyorum.” diyor. Yani aklına bir rivayet geliyor bunu yazacak kalkıyor kandilini tutuşturuyor, artık çakmağı mı var, nasıl tutuşturuyor kandili siz hesap edin, kibrit yok çünkü taşları tak tak vuracak da kıvılcım çıkacak da o arada tutuşacak. Kandili de aman israf olmasın diye de hemen yazacak. Tekrar yatacak uyanıyor bir saat sonra filan hadis aklına geliyor, onu yazacak tekrar. Allah onlardan razı olsun, bu mücadelelerle büyük bir servet ortaya koydular elhamdülillah.

Bunlardan örnekler vermek istiyorum: Ali bin Hasen bin Şakîk isimli, Abdullah ibni Mübarek'in dönemine ait muhaddislerden birisi. Bir hatırasını naklediyor. “El-Camiu li-Ahlaki'r-Ravi” isimli Bağdadi'nin kitabından naklediyorum. Diyor ki: “Abdullah İbni Mübarek'le -Abdullah ibni Mübarek tabiinden biliyorsunuz arkadaşlar, hadis ilminde saygın yeri var yani tabiinin alim kadrosundan ve zühdüyle meşhur, takvasıyla meşhur bir Allah dostudur.- Diyor ki : “Soğuk bir kış gecesinde -ifadeye dikkat ediniz- soğuk kış gecesinde bir camide buluştuk -ya da namazda buluştular- caminin namazdan sonra kapısından çıkıyorduk -yatsı namazını kılmışlar camiden çıkarken bu İbni Şakik demiş ki: “filanca hadisi sormak istiyorum sana” demiş hazır bir âlim bulmuş. O da “şudur” demiş, “şöyledir böyledir” derken sonra baktık ki müezzin sabah ezanını okumaya geliyor” diyor “biz caminin kapısında hâlâ o hadisi konuşuyoruz.” diyor.

Arkadaşlar,

Size ahdettim; menkıbe anlatmayacağım dedim, kaynağı sabit olmayan, rivayeti sabit olmayan şey anlatmayacağım. Bu bir cihattır. Abdullah İbni Mübarek aynı zamanda Antakya'nın fethi ile meşgul olmuş bir Allah dostudur. Cephelerde de cihat etmiş ama soğuk bir kış günü -artık kış ne demekse, soğuk ne demekse- caminin kapısında birisi “filan hadis hakkında ne diyorsun” diye soruyor. Şöyledir diyor ama filanca böyle, şu şöyle, bu böyle derken, aradan on dakika yirmi dakika geçmiyor, yatsıyla sabah namazının arasında hiç yoksa beş saat vardır, hiç değilse. Bir yere de oturmuyorlar. Ki eve gidecekler o arada soğuk çünkü ama hadisin zevkine dalmışlar. Müezzin sabah ezanını okumaya geliyor. Ortalama dokuzda kıldıklarını kabul edin, en erken üçtür müezzinin ezanı okumaya gelme saati, hangi mevsimde olursa olsun.

Bu, bugünkü elimizdeki kitapların alt yapısıdır kardeşler. Daha önce ne dedik hadis-i şerifi sınıf geçmek için okumadılar, zevk için okumadılar, bunu din olarak gördüler. Yatsıdan sabaha kadar caminin kapısında geceliyorlar, gece bitiyor, gecenin geçtiğini anlamıyorlar, çay içmiyorlar bu arada tabi. “Ya çok üşüdük biraz kaloriferin yanına geçelim.” demiyorlar. Üşüdüklerini anlamıyorlar, gecenin geçtiğini anlamıyorlar. Müezzin bunları burada bırakıp gitmişti. Geliyor bakıyor ki müezzin, bunlar hâlâ burada. Hadis konuşuyorlar, hadis okuyorlar, hadis fıkına dalıyorlar, hadisle amel etmeyi dert ediniyorlar. Bu örnek sadece onların yaptıkları işin azametini gösteriyor.

Ne muhteşem duygularla, ne muhteşem hissiyatla hadis-i şerife sarılmışlar. Onların varlığı ile iftihar ediyoruz. Belki onlar gibi değiliz, olamayız, olmadık ama inşallah herkes sevdiği ile beraber dirildiği gün biz, bir hadisi konuşmak için caminin kapısında yatsı namazında durup sabah namazına kadar o hadisi konuşuyorum diye caminin kapısında ayakta kalanlarla beraber dirilmek istiyoruz.

Her şeyden önce onları tazimle anıyoruz. “Ne güzel, ne muhteşemdi. Allah sizden razı olsun” diyoruz. Ne onurlu bir şeref bırakmışlar. Bunun Abdullah İbni Mübarek’ine mi saygıyla hürmet edersin, onunla bu konuyu hazır bir âlim bulmuşken konuşuyum diye fırsatı değerlendiren Ali bin Hasen denilen zata mı hangisine? Hangisi daha değerli dediğinde bu üst dudak mı alt dudak mı der gibi oluyor. Hoca değerli, talebe değerli. Hoca, caminin kapısında önünde saygıyla durulacak bir hoca, talebe de o caminin kapısında sabaha kadar durmaya hazır bir talebe. Ne üst dudak daha değerli, ne alt dudak daha değerli. İkisinden, alt ve üst dudaktan muhteşem bir servet çıkmış ortaya; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin hadis-i şeriflerine hizmet.

Bu titizlik olmasaydı herhangi bir şekilde bugün biz şu kadar hadis, bu kadar hadis, İmam Malik’in Muvatta’sı diye bir şey mi bulurduk? Her şeyden evvel yarın onlarla beraber dirilmeyi arzu ediyoruz. Ve bunu bu dünyada da duygularımız, takdimimizle yansıtmamız gerekiyor. Eğer bunu yansıtamazsak hissiyatımız bu muhteşem serveti yansıtamazsa o zaman biz herhangi bir şekilde bu nimeti hak etmeyiz. Allah Teâlâ bu serveti alır. Bizden sonra bir nesil gelir, o nesil “ne muhteşem esermiş bunlar” deyip sahip çıkar, onlara verir Allah Teâlâ, kimseye muhtaç değil. “لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ” buyurmuyor mu Kur’an? Şükrederseniz devamını verir, şükretmezseniz alır Allah, kimseye muhtaç değil ki.

Burada bir başka tespit daha var: Ali İbni Ebi Talip radiyallahu anh; ilmin kapısı, ashâbı kiramın ilk dördünde, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin damadı, mücahid, Allah’ın aslanı. Bütün bunlarla biliyoruz Ali’yi. Ama şimdi İbni Ebi Şeybe’de hadis olarak zikredeceğim bir kaynak, bilgi aktaracağım. Musannef ibni Ebi Şeybe; hadis kaynaklarından birisidir. Yani eskilerden bir tanesidir. Burada Ali bin Ebi Talip radiyallahu anh kendisini dinleyenlere öğüt veriyor, bu öğüte dikkat edin o öğütten bize nasıl geldiğini bizim ne yapmamız gerektiğini Ali’nin dilinden öğreneceğiz. Diyor ki : “ تَرَاوَرُوا وَ تَذَاكُرُوا هَذَا ” “الْحَدِيثَ فَإِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا يَذْرُسْ عِلْمَكُمْ”

“تَرَاوَرُوا” “ziyaret” fiilinden geliyor. “Birbirinizi ziyaret edin.” “تَذَاكُرُوا هَذَا الْحَدِيثَ” “Ziyaret esnasında da hadis müzakeresi yapın”. “فَإِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا” “Böyle yapmazsanız” “يَذْرُسْ عِلْمَكُمْ” “İlminiz kaybolur.”

Ali en değerli hadis hocalarından. Hadisin başındaki isimlerden biri. Hadis öğretmiş, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle buyurdu, şöyle yaptı, demiş. Sonra da ne yaparsanız yapın ben size öğrettim, dememiş ama. Yöntem öğretiyor: “Sen hadis talebesi misin, sen de hadis talebesi misin bir köşeye çekilmeyin! Bir araya gelip hadis müzakeresi yapın.” diyor. “Bunu beceremezseniz yani bir arada birbirinize hadis ilmi desteği vermezseniz kaybedersiniz.” Bunu Ali radiyallahu anh talebelerine öğütlemiş. Uygulamışlar ki bu bize aktarılmış. Bu gösteriyor ki ilk nesil birbirlerinin bereketini hissetmişler. Allah için hadis maksadı ile bir araya geldiklerinde, bu bir araya gelişlerinde bilmediklerini öğrenmek, bildiğini de vermek gibi samimi bir anlayış var. Sadece talebe olmak değil ne varsa verecek ne yoksa alacak. Bunu da Allah için yapıyor. Derdi para kazanmak değil, derdi diploma değil, şöhret değil. Ziyaretleşmenin kaynağında Peygamber aleyhisselamın hadisini alıp vermek olunca da bereket inmiş. Bereket inince işte Ali’den sonra kaç asır geçti ve bu asırlar Ali radiyallahu anhın bu değerini düşüremedi.

Burada arkadaşlar, bir hakikati zikredip inşallah şefaate ve rahmete vesile olmasını istiyorum: Bu hadis konusunu konuşurken biz talebe-hoca veya sahabinin sahâbi ile ilişkilerinden iyi örnekler konuşuyoruz. Elbette başta ashâbı kiram olmak üzere tartıştıkları konular da oldu. “Ali ile Muaviye

şöyle tartıştı böyle savaştı.” diyoruz. Vaka bu, böyle oldu. Ama adalet ve insaf iyi yönlerini de bunların, orijinal, bugün hasret olduğumuz şeyleri de konuşmamızı gerektiriyor. Eğer bugün o isimler bizim gözümüzde hasreti tütecek kadar değerli bir isimler olarak kaldıysa bütün hatalara-yanlışlarına rağmen ihlasları ve samimiyetleri sayesinde oldu.

Arkadaşlar,

Bu samimiyetlerinin, o ilk neslin samimiyetlerinin en çok görüldüğü yerlerden biri bir üstüne herkes hürmet etti. Abi-kardeş ilişkisi, hoca-talebe ilişkisi değil bu. “Filanca bu konuyu benden iyi bilir. O varken bana sorma bunu.” dediler, bundan sıkılmadılar hiç. “Vay be yılların mücahidi sen bunu nasıl bilmezsin?” demedi hiç biri. “Bu konuyu filanca benden iyi bilir.” dedi.

İbni Mace’de ki bir hadis-i şerifte Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyuyor ki: “Ağaçlara aşu yapma hususunda bunu siz benden daha iyi bilirsiniz. Ziraattan siz daha iyi anlıyorsunuz.” diyor. “Ben peygamberim, Allah bana bunu öğretir, ben sizden iyi bilirim.” demiyor. Ashabı kıram da böyle. Birbirlerinin faziletlerini inkâr etmedikleri gibi o faziletleri kendilerine ait gibi hissettiler: “Bu benden daha üstündür.” dediler ve bundan onur duydular.

Burada arkadaşlar, çok canibi dikkat muhteşem bir örnek zikretmek istiyorum: İmam Malik’in talebelerinin, İmam Malik’ten tuttıkları notlar vardır. Bu notlar El-Müdevvene isimli bir kitaptadır. Bu El-Muvatta; İmam Malik’in hadis olarak rivayet ettiği şeylerdir. El-Müdevvene ise İmam Malik’in talebelerinin tuttuğu notlardan oluşur. Nasıl siz burada ders dinlerken benden dinlediklerinizden notlar alıyorsunuz onlar da hocalarından notlar tutmuşlar. Sonra El-Müdevvene isimli kitap; çoğu fıkıh olan, bir fıkıh bilgisi ihtiva eden kitap olarak piyasaya çıkmış.

Orada İbnü’l Kasım -İmam Malik’in talebelerinden birisidir- bir mesele anlatıyor -burada dikkat edin arkadaşlar- diyor ki: “Adamın birisi Ebubekir radiyallahu anh halife iken -yani Ebubekir halife Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem vefat etmiş demek ki- bir rüya görmüş. Rüyasında kıyamet kopmuş. Kıyamette herkes hesap yerine çekilmiş. Fakat herkesin hesabı uzun sürüyor, Ömer’in hesabı kısa tutulmuş. Çok mutlu olmuş bundan. Ömer bin Hattab halife değil ama sıradan bir Müslüman o zaman, Ebubekir halife. Bunu Ömer’e anlatayım da bir dua etsin bana düşünmüş. -Bu olayı kim anlatıyor? İmam Malik anlatıyor. İmam Malik de Nafi’den duymuş. Nafi kim, İbni Ömer’in talebesi. İbni Ömer de Ömer’in oğlu. Bu içinden geçirmiş ki adam herhâlde Ömer halife olacak ve inşallah da şehit olacak ki bu kadar kolay hesap verecek. Ama Ömer daha halife değil.- Ve bir gün gitmiş Ömer’in, Ebubekir’in, bir kaç sahabinin oturduğu bir mecliste onu görmüş. Selam vermiş, oturmuş. Ömer’e demiş ki: “Yav Ömer rüya gördüm ben.” demiş. “ Ne gördün?” “Kıyamet koptu herkese hesap soruyorlar senin hesabın çok çabuk bitti. Çok hoşlandım. Sen herhâlde şehit olacaksın ki şehidin hesabı kolay olur bu kadar.” “Terbiyesiz çık buradan!” demiş Ömer. Adam da şaşırılmış “Subhanallah ne anlattım buna?” demiş “Ne güzel rüya gördüm işte.”

Derken diyor ki o zat: “Sonra aradan zaman geçti. Ebubekir vefat etti. Ömer halife seçildi. Bu adamı Ömer bir gün yolda görmüş “Sen buraya gel bakayım.” demiş. Almış onu bir yere oturtmuş. “Sen bir zamanlar bir rüya görmüştün onu bir anlatsana bana.” demiş. O da demiş ki ona: “O gün ne fena azarladın beni. Şimdi niye soruyorsun madem?” demiş. “Be adam! Ebubekir gibi bir adamın yanında beni nasıl översin sen? Ebubekir yanında övülecek bir adam mıyım ben? Şimdi bir anlat bir dinleyeyim şu meseleyi.” demiş. Adam da “böyle böyle gördüm rüyamda” demiş. Mutluluktan yüzleri gülmüş.

Bir varmış bir yokmuş masalı değil. Birbirlerine bakışa dikkat edin: “Sen beni Ebubekir’in yanında nasıl översin?” diyor. Bu bir insanın cahiliye bataklıklarından gelip Ömerleşme mücadelesini nasıl başardığını gösteren bir örnektir. Hâlbuki aynı Ömer Ebubekir’e kaç defa itiraz etti. “Bu Allah’ın

Şeriat'ına uygun değil." dedi. "Böylesi caiz değil." dedi. O başka mesele. Allah'ın ve Peygamber'inin sözüne saygı göstermek meselesiyse orada Ebubekir diye biri yok. Orada Allah var, Peygamber'i var. Ama Ebubekir ile yan yana oturduk mu Ebubekir'in önünde bizi övmek mümkün değil. Burada büyük bir hakikati görüyoruz. Bu hakikat ashabi kiram başta olmak üzere bu neslin dedik ya beş madde var hadis uygulamak mesela birbirlerine karşı nezakette, edepte bunu uygulamışlar.

Bir başka örnek zikretmek istiyorum: Buhari'de 4913. hadistir bu, Müslim'de de 1497. hadis-i şeriftir. İbni Abbas diyor ki: "Ömer'e bir soru sormak istiyordum. Tam bir sene bekledim uygun bir ortam bulamadığım için Ömer'e o soruyu sormadım. Ömer çünkü çok büyük bir insandı. Her soruyu öyle gelişi güzel sormayayım, diye düşündüm." diyor. "Sonra hacca gitti Ömer, ben de onunla gittim. Hacda bir uygun fırsat buldum. Yanına sokuldum. Dedim ki: 'Ya Emire'l Mü'minin! Allah Teâlâ Tahrim Suresi'nde 'o iki kadın' diyor. Kimdir o iki kadın?" "O iki kadın Âişe ile Hafsa'dır." diyor. Tefsir soruyor yani bir ayetin tefsirini soruyor. Buhari ve Müslim'de hadis bu arkadaşlar. Sonra demiş ki: "Ya Emire'l Mü'minin bir sene oldu, peşinde dolaşıyorum. Ya bu kadar basit bir şeyle mü'minlerin emirini meşgul etmeyeyim, diyorum. Bir senedir soramıyordum iyi oldu bu fırsat şimdi yakaladım." diyor. Dönmüş "Nasıl böyle yaparsın sen?" demiş. "Sen nasıl kendisine soru sorulamaz bir adam hâline getirirsin beni?" demiş.

Bu bir kere arkadaşlar, İbni Abbas Peygamber aleyhisselamın amcasının oğlu. Ömer'in de şura meclisinin üyesi. Yani Ömer'den sonraki devleti idare eden yönetici kadrodan. Ve İbni Abbas'a Ömer'in büyük saygısı var. Ama İbni Abbas bunu suiistimal etmiyor. Her şeyin her yerde sorulmayacağını, bir edep gerektiğini biliyor, edebini koruyor. Ama Ömer: "E tabi canım. Çoluk çocuğa cevap verecek hâlimiz yok." demiyor. "Niye böyle yapıyorsun? Ömer'e soru sorulamaz olur mu?" diyor. Ona bakıyorsun büyüklüğünün nezaketini kaybetmiyor. Buna bakıyorsun küçüklüğü onu şımartmıyor. Bu kadro bize Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi taşıdı.

Bunlar arkadaşlar, bir edep, bir terbiye medeniyeti kurdular. Biz bu beş şey diye zikrettiğimizde, hani beş şey üzerinden bu hadis çalışmaları asırlara yayıldı dediğimizde hadis-i şerifleri sadece kuru bir ezber, binlerce hadis, on binlerce aktarım yapmak gibi bir gayeyle yola çıkmadılar. Hadisleri amel edecekleri şeyler olarak, nasıl Müslüman olacaklarını öğrenecekleri malzeme olarak gördüler. Biz haftada bir gün Riyâzû's Salihin dersine fantezi olarak gidiyoruz. Onlar haftanın her günü, her saatinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sesinin kulaklarında yankılanması için uğraştılar.

Burada Siyeru Alami'n Nübela'dan bir nakil yapmak istiyorum. Hüseyin ibni İsmail babasından naklediyor: -tabiinden çok sonraki bir neslin insanı bu- "Ahmed bin Hanbel'in hadis okuttuğu yerde beş bin ile beş bin beş yüz kişi arasında ders dinleyen olurdu." diyor. İfadeye dikkat edin. Beş bin kişi civarında bir hadis dinleyeni olurmuş. "Onlardan belki beş yüz tanesi hadis yazardı, oraya hadis öğrenmek için gelirdi, geri kalanları da terbiye öğrenmek için gelirlerdi." diyor. Yani beş bin kişi Ahmed bin Hanbel'i dinliyor arkadaşlar, bizim şimdi beş bin kişilik konferans salonumuz yoktur. Zaten bu kadar konferans salonu olmaz. Geliyor bunlardan beş yüz tanesi hadisçi, gerisi oraya Peygamber terbiyesi öğrenmek için geliyorlar. Ne diyoruz? Hadis-i şeriflerin üzerinde ömür eskitenler, Resûlullah öğrenmek istiyoruz diyenler, bir bilgi birikimi olsun, diploma alacağımız kültürümüz olsun, puan yakalayacağımız imtihanında çıkacak soruları öğrenelim diye değil nasıl Müslüman olacaklarını öğrenebilmek için o koşuya katıldılar. Bunu mesela verdiğimiz örnekten anlıyoruz.

Burada arkadaşlar, bir örnek daha zikretmek istiyorum. Hepimizin çokça bildiği, çok enteresan bir örnektir. Tartışmalı bir konu olduğu için kaynaklarını zikredeyim: Buhari'de 3092. hadis-i şeriftir, Müslim'de 1759. hadis-i şerif, Ebu Davud'da da 2970. hadis-i şeriftir. Burada çok hassas bir örnek var arkadaşlar. İzah edeyim de önce yanlış anlaşılıp fitneye, zihinlerimizi şeytanın karıştırmasına sebep

olmayayım. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde Fatıma Annemiz babasının kalan mirasını -işte bir katır, ibrik, cübbe, misvak ne kaldıysa işte- babasının mirasını istedi Ebubekir radiyallahu anhtan. “Yani babamdan kalan şeyleri verin bana.” dedi. Ebubekir radiyallahu anh da dedi ki: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sağlığında buyurdu ki: “لَا نُورَثُ مَا تَرَكَنَاهُ صَدَقَةً” “Biz peygamberlerin malı miras kalmaz. Bıraktığımız Allah’ın yolunda sadakadır.” Dolayısıyla senin istediğin şeyler -bir katır, bir cübbe, ibrik arkadaşlar başka bir şey yok- bunlar normal Müslüman’ın mirası gibi dağıtılamaz. Ümmet’in sadakasıdır. Beytülmal’e koydum onları, veremem.” dedi. Fatıma Annemiz de duygusal davrandı: “Babamın hatırası bunlar.” dedi. Bir ihtiyacı olduğundan değil. Yani “Sen bunları bana ver, bende kalsın.” dedi. Ebubekir radiyallahu anh da: “Olmaz.” dedi. Fatıma Annemiz radiyallahu anha şimdiki deyimle tavır koydu. Çok üzüldü: “Bundan ne olurdu, babamın malları bana verilseydi. Babamın hatırası olarak ben saklasaydım.” Araya bir iki ricacı girenler oldu yani “Ha Beytülmal’de bekliyor hem de Fatıma’ya versen ne olacak ki?” Ama Ebubekir’i ikna edemediler.

Bu bahsettiğim kaynaklarda zikredilen hadis-i şerifte Ebubekir cevabı şu oldu: “Evet, Fatıma’ya versem bir şey olmaz ama ben Resûlullah’ın bildiğim bir hadisini terk edip gidemem bu dünyadan.” demiş. Fatıma’yı seviyor. O da “Annem” diyor ona zaten. Ama Peygamber aleyhisselam: “Bıraktığımız şey miras olmaz bizim.” demişti. Onu miras gibi verse hadise aykırı davranacak. Hadise aykırı davranmaktansa Fatıma’yı üzmüş.

Bazı imanı şahıslara bağlı insanlar bu olaydan dolayı “Fatıma ile Ebubekir kavgalıydılar. İşte miting meydanlarında şöyle yaptılar” der gibi bu olayı anlatıyorlar ama aslı budur. Sanki Ebubekir Fatıma’nın düşmanıymış gibi haşa. Böyle bir şey olsa Ebubekir mezara nasıl girerdi? Ama Ebubekir’i bağlayan Peygamber aleyhisselamdan duyduğu hadisti.

Bu neyi gösteriyor? Ebubekir’in en çok sevdiği şey Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemdi. Herhâlde kızını da babasını sevdiği kadar seviyordu. Ama sevgi mevgi yok. Ne var? Peygamber’e uymak var. “Benim malım miras değil.” dedi bir defa. Kızına verse miras hükmünde olacak, “olmaz” dedi. Sırf bu yüzden Ali radiyallahu anh -Fatıma Annemizin eşiydi- Ebubekir’e beyatı altı ay gecikti. Peygamber aleyhisselamın kızı üzülmesin diye Ebubekir’e gidip beyat etmedi. Fatıma annemiz altı ay sonra vefat etti. O vefat edince beyat etti. Bu da ikinci bir nezaket. Sen çünkü Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kızının kocasıdır. O bir şeyden üzgün, endişeli, haklı veya haksız başka bir mesele. Nasılsa Ebubekir sana anlayış gösteriyor. “Ben sana beyat ettim.” diye tokalaşsan ne olur tokalaşmazsan ne olur?

İşte bu anlayış, hadis-i şerifleri özümsemiş neslin anlayışıdır. Cihat ederken kâfire karşı bu anlayışla hareket ettiler. Birbirlerine “Beni Ebubekir’in yanında nasıl översin sen yahu!” derken bu anlayışları vardı. “Hadis-i şerif Resûlullah’ın emridir.” deyip Fatıma’ya karşı da onu uyguladılar.

Bir başka örneği çokça duymuşsunuzdur: Buharî’de 1597. hadis, Müslim’de 1270. hadis, Ebu Davud’da 1973. hadis, Nesai’de 2937. hadis, İbn Mace’de de 2943. hadis-i şeriftir. Tirmizi hariç bütün hadis kitaplarında hemen hemen bu hadis var. Tirmizi’de farklı bir rivayet olabilir: Ömer bin Hattab radiyallahu anh hac yapıyor. Biliyorsunuz Kâbe’nin köşesinde küçük bir taş vardır. Böyle bir altın veya gümüş korumanın içinde, bir insan kafası kadar. Ama taş o kadar değil taş üç tane, bu parmağım kadardır. Onlar büyük bir şeyin içine gömülmüştür. Hacı aslında onları da tutamaz. Üstü kaplamalı küçücük böyle bir insanın tırnağı kadar. Büyüktü o da çalına çalına o hâlde gelmiş. Yani bütün mü’minlerin hakkından çalıp evine götürmüş adamlar; sevap kazansın, şefaathçi olsun ona diye. Allah şeytana düşürmesin kimseyi. Yani Kâbe’den taş çalar insan. O üç tane küçücük taş, toplamı üç santimetre kare yoktur herhâlde Hacerü’l Esved’in. Belki ashâbı kiram zamanında kim bilir avuç kadar mıydı onu bilemiyorum. Ama Karamite denen büyük bir afet yaşanmış bir nesil vardı, bu Bâtını

fırkalarından, onların zamanın da çalınıp götürüldü Hacerü'l Esved tekrar geri getirildi. O arada bir miktar Hacerü'l Esved'den kaybolduğuna dair zanlar var.

Şimdi Kâbe'yi tavaf eden, Hacerü'l Esved'e geldiğinde dönüyor tavafta, Hacerü'l Esved'e geldiğinde öper Hacerü'l Esved'i, sünettir. Gelemeyen de "Allahuekber" deyip selam verir. Hacerü'l Esved'e selam verilir. Ömer bin Hattab radiyallahu anh, bunun sünnet olduğunu herkesten çok biliyor fakat mantığa dikkat edin şimdi: Hacerü'l Esved'in karşını geliyor yanındakiler duyuyor: "Bana bak sen taşsın, senin taş olduğunu da biliyorum." diyor. "Allah'a yemin olsun, Peygamber'i seni öperken görmeseydim ben bir taşı öpmezdim." diyor. Asıl mukaddes olan şeyin taş olmadığı şuurudur bu! Bünyesinde bir taşı öpmeyecek adam tıynetü var. Ama değil mi Resûlullah öptü, bitti! Buna teslimiyet diyebiliriz, ibadetin özünü yakalayan şuur düzeyi deriz. İsim vermek serbest, herkes istediği ismi verebilir. Ama Ömer bu adamdı, radiyallahu anh.

Buradan biz şöyle bir şey çıkarabilir miyiz? Yani Ömer çok da zor, inatçı bir adamdı neredeyse sünnetleri bile uygulamayacaktı. Nefsine ağır geliyordu Hacer'ül Esved'i öpmek. Hayır! Kırk kere can vermeye hazır bir insan için böyle "selamünaleyküm" demekte ne zorluk var. "Allahuekber" diyor zaten, zaten tavaf ediyor. Tavaf etmek için Mekke'ye gelmiş, çölden kilometrelerce yol gitmiş. "Selamünaleyküm" dese Hacerü'l Esved'i öpse ne olacak? Mesele o değil, mesele; kafa yapısı meselesi. Bu Peygamber yaptığı için yapılabılır bir iş yoksa akılı taşla selam vermeyi almıyor.

Taşın bir değeri yok, velev ki cennetten çıksın. Çünkü Hacerü'l Esved'in cennetten geldiğine dair rivayetler var. Velev ki cennetten gelme bir taş olsun, benim taşla ne işim var? Ama Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bu taşla selam verdi. Verdik gitti, verdik gitti! Alimallah taş yeseydi Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, herhâlde o da Uhud Dağı'nı taş olarak yerdi. Buradaki ruh hâli, şuur düzeyi önemli. Bu hadis-i şerifleri bize taşıyan nesiller, bu şuurla taşdılar. Akıllarını evlerinde bırakıp hadis dinlemeye gittiler. "Böyle diyor Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem"den sonra hiçbir şekilde tereddüt belirtisi olabilecek bir işaret göstermediler. Şeytana parmaklarını kaptırmadılar. Bu şekilde de din bize elhamdülillah berrak bir şekilde geldi.

Burada bir örnek daha yine Ali radiyallahu anhtan zikredeceğiz. Kaynak olarak da zikredeyim, çok tatlı bir hatıra: Buhari'de 5362. hadis-i şerif, Müslim'de de 80. hadis-i şerif. Ali radiyallahu anh diyor ki: "Fatıma ile evlendiklerinde, Fatıma'ya ev işi yapmak biraz ağır gelmiş. Bir gün Ali radiyallahu anh da Efendimiz'e göndermiş. "Sen git bakalım bir hizmetçi ayarlayabilir mi bize babacığın" demiş. O da gelmiş anlatmış, ellerini göstermiş "baba çok zor" değirmende her gün ekmek unu yapıyor. Efendimiz de buyurmuş ki: "Kızım sen benden hizmetçi istiyorsun ama ben sana daha iyisini söyleyeyim." demiş. "Buyur baba" demiş. "Her gece yatmadan önce otuz üç defa 'Subhanallah', otuz üç defa 'Elhamdülillah', otuz üç defa 'Allahuekber' de ya da otuz dört defa 'Allahuekber' de -bu rivayetler farklı- sonra 'Lailaheillallahu vahdehû lâ şerike leh, lehü'l mülkü ve lehü'l hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr' ile bitir, sen dinlenmiş kalkarsın." buyurmuş. Ali radiyallahu anh diyor ki: "Bu hadisi -yani bu bilgiyi- sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den öğrenince Fatıma kanalıyla, ben bir daha onu terk etmedim." Bir daha terk etmedim deyince, demişler ki: "Sıffin Gecelerinde de mi terk etmedin?" Sıffin Geceleri ne gecesi? Muaviye radiyallahu anh ile savaştıkları geceler. Ne demek arkadaşlar? Bin kişilik bir ordu karşında bekliyor, ok atıyorlar, mızrak atıyorlar, sen burada nöbettesin. Yatağını serip yatmıyorsun. Bir taşın üstüne kafanı koyuyorsun, zaten uyukluyorsun, sabahtan beri ya güneşin altında ya çölde yürüyorsun. Uykum geldi, yatağım yok! Bir yerde çöküp kalıyorsun. Ya da ayakta uyukluyorsun. Onlar Ali'nin hayatının en çetin günleri. Çünkü üç gün- beş gün sürmedi, çok uzun zaman sürdü. Bu sözü ondan dinleyenler demişler ki: "Yani Sıffin Gecelerinde de mi hiç terk etmedin bu sünneti?" Buyurmuş ki: "وَلَا لَيْلَةَ صَفِينِ" "Sıffin Gecesi'nde de bu sünneti terk etmedim." demiş.

Bu neyi gösterdi bir kere daha? Onlar için Peygamber aleyhisselamdan öğrendikleri şey kolay zamanda, zor zamanda diye bir daha tasnif görmemiş. Hayat kuralı bu! Zevki yerindeyken de sıkıntıdayken de su içiyordu. Dolayısıyla bu onun için su gibi bir şey. “Keyfim yerinde değil bari su içmeyeyim.” demediği gibi “Şimdi çok yorgunum.” demiyor. Bu sünnet mi, bunu yapacak o. Elhamdülillah, bu şekilde bir yol alışları var.

Meşhur, çok defalarca dinlediğiniz, bildiğiniz hadis-i şerifi İbn Ömer’den nakledeceğiz. İbn Ömer, bir yerde bir hadis naklediyor. Hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki: “Kadınları camiye namaza gelmekten alıkoymayın, gelsinler.” Bunu İbn Ömer naklediyor. İbn Ömer, Ömer’in oğlu, onun da oğlu yani Ömer’in torunlarından biri dönüp diyor ki: “Baba, ‘kadınlar da camiye gelsin canım’ diyorsun sen ama bizim evde öyle bir durum yok, çok fena kadınlar ben göndermem kadını!” diyor. Dönüyor oğluna: “Bana bak.” diyor. “Ben, Resûlullah ‘camiye gönderin’ dedi diyorum, sen kim oluyorsun da göndermem diyorsun.” Pek çok rivayeti var bu hadisin, çok kimse görmüş. Kimine göre yemin etmiş: “Ölünceye kadar seninle bir daha konuşmayacağım. Sen Resûlullah’ın sözüne aykırı bir söz söyledin.” demiş. Kimine göre elinin tersi ile vurmuş. Çok farklı naklediliyor ama oğlunun “Ben karımı göndermem camiye.” sözünü affetmemiş bu arada. Çok önemli bir fark bu. İbn Mace’de 16. hadis-i şeriftir bu, İbn Ebi Şeybe’nin Musannefi’nde 25746. hadis-i şerif.

Çok enteresan arkadaşlar, İbn Ömer kendisine ait bir hatıra naklediyor: “Bazen çarşıya çıkarım.” diyor. Aslında bir şey almak için değil. “Çarşıda muhakkak bir Müslüman görürüm, selam veririm, ‘selamı yayın’ hadisini de uygulama sevabına ererim diye çarşıya gittiğim olmuştur.” diyor.

Arkadaşlar,

Biz bunu “bir arkadaş görürüm, muhabbet ederim” diye yapıyoruz şimdi. O ise “bir arkadaş görürüm, selam veririm selamımı alır, bir sünneti yaşamış olurum” diye gidiyor. Biz bir çay içmek için gidiyoruz, o bir sevap kazanmak için gidiyor. Bu nesil çok farklı bir nesil. Bugün biz romanını bile okumakta zorlanacağımız bir nesildir. Büyük gayretlerle büyük himmetlerle bu yola çıktılar, Allah onlardan razı olsun.

Kardeşler,

Bir insan bir insana, basit bir şey; bir mendil, bir gözlük, bir şey ikram ediyor. Bir çay, bir kahve ısmarlıyor. O insan, o çayın-kahvenin, gözlüğün vesairenin hatırını kırk sene unutmaz, deniyor. Unutana “vefasız” deniyor. Vefasızlık etti deniyor. Acaba bize bu büyük serveti taşıyan bu insanların, bu himmetine, gayretine duyarsız olmak, bunu basit bir şey gibi görmek, işte gazete çıkarmış birisi gibi düşünmek bu hadis ulemasına, muhaddislere, sahabe-i kiram başta olmak üzere diğer tabiin ve büyük âlimlere vefasızlık değil midir? Bugün biz, mü’minler olarak din biliyorsak, İslam, Şariat biliyorsak bu ince gayretler yüzündendi. Eğer İbn Ömer bir işi olmadığı hâlde “çarşıya gideyim de bir Müslümanla selamı yayayım” diye gayret etmeseydi ki bir İbn Ömer’le değil bu işler tabi. Hepsinde aynı kafa vardı. Bu İbn Ömer’in ki, Musannef-i İbn Ebi Şeyibi’de bize nakledilmiş. Bugün biz, iki Müslüman karşılaştığında “selamünaleyküm” deme kültürünü nereden edinecektik. Allah’ın en büyük emirlerinden birisi olan selamı, onlar toplumun günlük karşılaşma parolası hâline getirdikleri için bugün biz selam diye bir şuorumuz var. Nesilden nesle kültür böyle taşınıyor. Şimdiki gibi “iyi günler” deseydi İbn Ömer ya da sırf selamı yayayım diye evinden çarşıya çıkma gayreti-himmeti göstermeseydi, biz bugün bırak selamı “iyi günler” bile belki demezdik. Bu kadar himmet gösterdikleri, olağanüstü gayret gösterdikleri hâlde hâlâ İslam’ın belli, bariz emirlerini uygulamakta esnek davranabiliyoruz, maalesef. Bizim bu esnekliğimizle bir sonraki nesle bu nasıl aktarılacak?

Kardeşler,

Onların himmetine, enerjilerine, gayretlerine hangi minnet şuuru ile bakmamız gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Sadece “Sahabiydiler, çok Peygamber duası aldılar, çok ibadet ettiler” bölümü bizi ilgilendirmiyor. Hatta bizi hiç ilgilendirmiyor. Allah ile aralarındaki bir aşk bu. Bizi asıl ilgilendiren şey; bize taşıdıkları Kur’an’dır. Kur’an’ı ve Sünnet’i bize doğru taşımakta ortaya koydukları heyecanlarıdır. Onlar mescitte, Medine Mescidi’nde oturup ibadetle ömür geçirselerdi İslam Medine’ye gömülüp gidecekti. Medine’de Peygamber aleyhisselamın kabrinin yanında ibadet etmeyi değil kapı kapı dolaşıp: “Bunlar Allah’ın size emanetidir.” diye Kur’an ayetlerini, hadis-i şerifleri öbür nesillere taşımayı tercih ettiler. Fark burada!

Ve çok enteresanı bir diploma peşinde de koşmadılar. Hiçbir tanesi tek bir hurma dahi olsa, bu işten ücret almadılar. Sabah namazına ne için gidiyorsa camiye, bir hadis öğretmek için de onun için bir ağacın altına oturdular. Onların bu büyük faziletini, bu bizim rüyalarımızda bile göremeyeceğimiz enerjilerini, bizim hayal etmekte zorlanacağımız çalışmalarını takdir etmemek; büyük bir vefasızlık, saygısızlıktır. Adına nankörlük bile desek bir sakıncası yok, nankörlüktür.

Şu örnekleri daha önce derslerde zikretmiştik. Burada üç tane, beş tane örnek saydık. Herhâlde yüz yirmi bin sahabinin on tane örneği yoktur. Ortada on binlerce, yüz binlerce örnek var. Bize ulaşmadı bunlar. Yani ulaşıyorsa ne değişecekti ki en sağlam kaynaklardan işte ulaşanları görüyoruz. “Siffin Gecesi’nde de mi bu sünneti terk etmedin?” sorusuna: “Şey, valla, herhâlde uygulamışımdır.” demiyor. “وَلَا صَفِين” “Siffin Gecelerinde de ihmal etmedim bunu.” diyor.

Şu kâinatta Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi Ebubekir’den çok sevdiğini kimse iddia edemez. Çünkü Ebubekir’in şahidi Allah, sevdiğine dair “Ebubekir’imi bana bırakın.” diyen Peygamber aleyhisselam var. Biz, sevdiğimizin kızı bizden bilezik istese elimizde kırk ton bilezik olsa onu bile acımayız ondan “dostumun kızı canım helal olsun” deriz. Ebubekir öyle demedi: “Dostluk-duygusallık başka şey, Peygamber’in hadisi başka şey.” dedi. Ciddiyettir bu! Bu da, Peygamber aleyhisselamın hadisine gösterdiği saygının, bağlılığın, sağlığında kendisine gösterdiği saygı gibi olmasının işaretidir. Aynı sahneyi arkadaşlar, kendiniz için düşünün: Sizde Peygamber aleyhisselamın hatıraları var. Elinizin altında, imzaya bile gerek görmeden “git al kızım” dersin. Size geldi Peygamber’in kızı: “Babamın katırını bana versene.” dedi, “Babamın abdest ibrigini bana ver.” dedi. Alimallah sadece o kapıda paspas olacak hâlimiz yok ama biz yine hadi diyelim sanal olarak ben o olsaydım, çağırırdım görevliyi “dünyanın en değerli ibrigini de yanına koyup verin bunu hatıra olarak” derdim. Peygamber’imin kızının gönlü kırılmasın. Hiç değer mi ya? “Ne kadar altın gümüş varsa yükleyin katırlara verin.” derdim. Bir istiyor milyon verin ya, Peygamber’in kızının gönlü kırılır mı? Öyle yapmadı ama: “Ben mezara girerken, bir hadisi ihmal etmiş biri olarak giremem mezara.” dedi. Duygusallık yok, muhabbet yok bu işlerde. Muhabbet ne zaman? Allah’ın ve Peygamberi’nin bir emri yok ortada, serbest mi kaldık, can feda o zaman sana, o zaman sana can feda. Yok, benim bildiğim bir hadis var: “نَحْنُ لَا نُورِثُ مَا تَرَكَنَاهُ صَدَقَةٌ” “Bizim malımız miras olmaz, bıraktığımız sadakadır Peygamberler olarak.” Ben bunu bileceğim bitti.

Ebubekir’den şöyle bir soru soralım. O kalan mirasın hepsini size söylüyorum arkadaşlar. Çok enteresan; bir katırı vardı Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, abdest ibrigi, o ibrigin bir leğeni vardı üzerine abdest alıyordu, bir tane cübbesi vardı. Zaten normal elbisesi Efendimiz sallallahu aleyhi ve selleme kefen yapıldı. Yani yok, başka bir şeyi yoktu zaten. Evinde de Âişe Anamız kalıyordu. Diğer hanımları kalıyordu. Ebubekir’e gelse deseydi ki: “Ebubekir ya babamın ibrigi üç dirhem, o kalsın da bana elli bin dirhemlik bir şey ver.” deseydi ne derdi Ebubekir? Ebubekir bunu sokaktan yeni Müslüman olmuş birisi istedi de verdi. Peygamber aleyhisselamın kızı isteseydi ona sırtında taşır götürürdü. Ama onu istemedi babasının orijinal hatirasını istedi: “Onu veremem Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, emaneti o.” dedi.

Kardeşler,

şunu kabul etmemiz lazım. Bunları böyle konuşmak kolay ama yapmak zordur. Zoru yaptıkları için zaten Allah onları yüceltti. Fakat zor da olsa yapmayı arzu ettiğimiz şey bu olur inşallah. Bu olursa bu konuda da samimiyet belgelersek Allah niye bize de vermesin ki? Sen Ebubekir olmasan bile Ebubekir ile beraber olursun inşallah. Fatıma ile beraber olursun. "Sıffin Gecesi'nde bile ihmal etmedim." diyen Ali'nin ciddiyeti sende olsun yeter.

Ve sallallahu ve selleme alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Velhamdü'lillahi Rabb'il âlemin.